

(POLİTİKA)

aslolan militarizme karşı mücadeledir

Ordunun devlet ve toplum hayatındaki ayrıcalığı, siyasete her zaman şu ya da bu şekilde müdahale hakkı veriyor.

Türkiye'de askerlerin kontrol etmediği hiç bir siyasal ve toplumsal alan yok. 12 Eylül'den sonra askerlerin temsil edilmediği hiçbir kurum ve kuruluş kalmadı.

28 Şubat ve 27 Nisan'dan sonra ise askerler artık sokağı da kontrol etmeye başladı.

ŞABAN İBA

1 950'de DP'nin iktidar olmasıyla başlayan ve esas olarak "sivil siyasal iradeye" dayanan toplumsal ve siyasal sürecin 1960 askeri darbesi ile akamete uğramasından sonra ordu, yeniden devlet içinde özerk bir konum kazandı ve "çok partili demokrasi" sivil otoritenin askeri otoriteye tabi olduğu bir "ordulu demokrasi" haline geldi.

27 Mayıs döneminde şu ya da bu şekilde askeri müdahaleye karşı olanlar ve ordunun sivil otoriteye bağlı kalmasını savunanlar, sonraki yapılan bütün seçimlerde halkın desteğini aldı. Sivil otoritenin giderek askeri otoriteye karşı güç kazanması ve anayasanın getirdiği bazı demokratik hak ve özgürlüklerin işçi, köylü ve tüm ezilenler tarafından kullanılmaya başlanması, yeni bir müdahaleye yol açtı. 12 Mart 1971'deki bu müdahale de, yine halkın oylarıyla iktidara gelen bir hükümete karşı yapıldı.

Bu dönemde de askeri müdahaleye karşı net ve cepheden tutum alanlar (bu kez solun bir kesimiydi) Türkiye sosyalist hareketinde bir yol ayrımı yarattı ve günümüze kadar devam eden devrimci bir kulvar oluşturdu.

12 Eylül 1980'de yapılan üçüncü askeri müdahale döneminde ise, devlet ve toplum ilişkileri yukarıdan aşağıya doğru radikal tarzda yeniden düzenlendi. Bu kez, askeri müdahaleye karşı durabilecek ve onu geriletebilecek devrimci güçlerden başka bir güç yoktu. Ancak, solun önemli bir kesimi şu ya da bu şekilde teslimiyetçiliği seçti. Bir kesimi ise, bazı uğraşlara rağmen ortak bir mücadele geliştirme iradesi-

ni gösteremedi. Bu nedenle 12 Eylül çok yönlü ve ağır bir yenilgi olarak oldukça uzun sürdü.

28 Şubat konjonktürü siyasal İslam'ı yok etmeyi değil, onu biraz geriletmeyi, daha doğrusu merkeze çekmeyi amaçlamıştı. Millî Güvenlik Siyaset Belgelerinde şeriatın Kürt sorunuyla birlikte "eşit ve birinci derecede iç tehdit unsuru" olarak görülmesi, devletin her iki harekete karşı benzer tutum aldığı anlamına gelmemiştir.

27 Nisan müdahalesiyle de benzer bir şey yapıldı; Bu kez Cumhurbaşkanlığı seçimi bahane edilerek toplum laik ve anti-laik bir saflaşmaya itildi ve böylelikle askeri vesayet ve militarizm bir kez daha ülkenin geleceğini bloke etti.

Ordunun devlet ve toplum hayatındaki ayrıcalığı, siyasete her zaman şu ya da bu şekilde müdahale hakkı veriyor. Türkiye'de askerlerin kontrol etmediği hiç bir siyasal ve toplumsal alan yok. 12 Eylül'den sonra askerlerin temsil edilmediği hiçbir kurum ve kuruluş kalmadı. 28 Şubat ve 27 Nisan'dan sonra ise askerler artık sokağı da kontrol etmeye başladı.

27 Nisan'dan bu yana Psikolojik Harp'in tipik uygulamaları olan Ergenekon ve Jitem eylemleri, Cumhuriyet mitingleri, DTP'ye ve halkın oylarıyla iktidara gelen AKP'ye karşı açılan kapatma davaları ile devlet ve toplum hayatında laik ve anti-laik saflaşmalar dayatılmıştır. Böylelikle bir kez daha, oligarşik devletin askeri ve sivil bürokratik eliti "toplumun özgürleşmesi ve siyasetin toplumsallaşmasının" önüne bir duvar gibi dikilmeye başlamıştır.

Genelkurmay Başkanı ya da bir Kuvvet Komutanı aklına estiği anda siyasi konuşmalar yapabiliyor. Hükümeti, siyasal partileri ve çeşitli toplumsal kesimleri istediği gibi eleştiriyor veya tehdit edebiliyor. Çünkü ordunun devlet ve toplum hayatındaki ayrıcalığı, siyasete her zaman şu ya da bu şekilde müdahale hakkı veriyor.

Devlet ve toplum hayatında denetleyici bir fonksiyon üstlenen ordu, bir siyasal odak gibi davranıyor. Düzen partileri ise, her seferinde tank paletleriyle biraz daha pekiştirilmiş olan siyasal/toplumsal zeminde bir "emanetçi" ve "vesayetçi" gibi siyaset yapıyor.

Radikal bir değişimden/dönüşümden yana olmayan ve AB standartlarına göre düşük yo-

ğunluklu bir "demokrasiye" rıza gösteren düzen partileri "askeri otoritenin sivil otoriteye tabi olması" evrensel ilkesini bile görmezden geliyor. Kısacası, ordu, devlet ve siyaset ilişkilerinin belirlendiği bir askeri vesayet ve icazet sürüyor.

Türkiye'de tarihten gelen çok güçlü bir devlet ve devlete kul olma geleneği var. Halen oligarşik devleti güçlü kılan, "derin devlete" kapı aralayan bu "kapıkulu" geleneğidir. Sınıf çıkarlarını devletle bütünleştirerek devletten daha devletçi bir görünüm sergileyen bu askeri ve sivil bürokrasi geleneği, oligarşik devletin de bürokratik ve militer yapısını belirlemektedir.

Türkiye'nin son 50 yılını ordu-devlet-siyaset ilişkileri bakımından ele almak gerekirse, yaşanan sürecin karakterini de belirleyen bir olgu hala bilince çıkarılmıyor. Yani, bu süreçte devlet içinde özerk bir kurum haline gelen ordunun, "askeri politik merkez" ve bir "siyasal odak" olarak, bir başka ifade ile "silahlı kuvvetler partisi" gibi davranmasının teorik-siyasal çözümlemesi yapılamıyor. Dolayısıyla da tutarlı bir anti-militarist perspektife sahip olunamıyor.

Mevcut anayasa, yasa ve bürokratik geleneklerden kaynaklanan ordunun devlet ve toplum hayatındaki ayrıcalıkları, bu kuruma, her zaman şu ya da bu şekilde siyasete müdahale hakkı veriyor. Merkez sağdan merkez sola kadar bütün düzen partilerinin oluşturduğu politikalar, egemen ulus ve devlet şovenizminden kaynaklanan geleneksel "laik ve milliyetçi" Türk siyaset tarzının sınırlarını aşamıyor.

Sol ve sosyalist partilerin büyük çoğunluğu da, bu tarihsel olgudan etkilenecek tutarlı bir anti-şovenist ve anti-militarist mücadele anlayışına sahip olamıyor.

Militarizmin devlet ve siyaset sistemindeki olağanüstü etkisi, ülkenin geleceğinin ve demokratikleşmesinin önündeki en büyük engeli oluşturuyor. Dolayısıyla militarizme karşı mücadele barış ve demokrasi mücadelesinin kilit sorunlarından biri olmaya devam ediyor.

Sonuç olarak, ordunun devlet içindeki özerkliğine son verilmesi ve tüm toplumsal ayrıcalıklarının ortadan kaldırılması için devrimci ve demokratik güçlerin mücadele birliği oluşturulması bir kez daha kendini dayatmaktadır.